

Magyarország nem csatlakozik Zsarolják Gorbacsovot?

Magyarország semmilyen formában nem kívánja felújítani a KGST-t – jelentette ki az MTI érdeklődésére a magyar Külügyminisztérium illetékese azzal kapcsolatban, hogy *Ivan Szilajev* ügyvezető szovjet kormányfő kedden kijelentette: nem kizárt, hogy a volt „baráti országok” is csatlakoznak a szovjet köztársaságok között kötendő gazdasági megállapodáshoz. A moszkvai politikus szerint a kelet-európai országok esetleges csatlakozásához az ad alapot, hogy korábban legalább olyan mértékben integrálódtak a szovjet gazdaságba, mint maguk a tagköztársaságok.

A magyar Külügyminisztériumban ugyan még nem érkezett meg a szerződéstervezet, de emlékeztettek arra, hogy a balti államok sem akarnak semmiféle gazdasági szövetségre lépni az utódállamokkal. Magyarország az Európai Közösséggel kíván társult szerződésre lépni, illetve a későbbiekben ahhoz teljes jogú tagként csatlakozni. Ezért semmi olyan más megállapodást nem kíván

kötni, amely eltávolítaná a nyugat-európai integrációtól.

Budapest ugyanakkor kész kétoldalú kapcsolatokat kötni az önálló köztársaságokkal, és ez a folyamat már el is indult. A Szovjetunió tagköztársaságai közül több felsorakozik a *Sztanyiszlav Satalin* szovjet radikális „piac”-közgazdász által kidolgozott azon terv mögött, amelyik egy új „gazdasági közösség” kialakítását irányozza elő – jelentette szerdán a Reuter brit hírügynökség, utalva arra, hogy a terv kelet-európai országok érdeklődésére is számot tarthat.

Satalin kedden este a tévéhíradóban vázolta fel tervét, azt követően, hogy oroszországi vezetők kijelentették, egy ilyen megállapodás elősegítheti a gazdasági összeomlás megelőzését. „Beszéltem Magyarország, Bulgária, Csehszlovákia és Lengyelország nagyköveteivel, akik tájékoztatni fogják vezetőiket és egy héten belül választ várhatunk ezen országoktól” – mondta Satalin. (MTI)

Gorbacsov maradéktalanul támaszkodott a KGB-re, s annak korábbi vezetőjére, *Krjucskovra*. Fügött tőle – talán azért, mert Krjucskov tud róla valamit, amivel bírósági tárgyalásán még előállhat. Ezt a szenzációs megállapítást *Oleg Kalugin*, a KGB volt tábornoka tette kedd esti amerikai tv-interjújában.

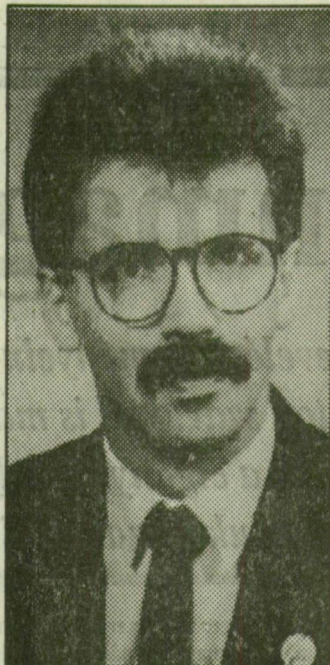
Kalugin a KGB hírszerzésének egyik csillaga volt, aki az Egyesült Államokban aratott nagy babérokat: nevéhez fűződik a Walker-ügy, amikor egy amerikai katonacsalád évtizedeken át szállított értékes hadititkokat a Szovjetuniónak, és *Lee Howard*, a CIA ügynöke, akit a KGB szolgálatába állítottak, majd eredményes munka után Moszkvába szöktették. Kalugin azonban kegyvesztett lett, amikor nyilvánosan bírálta a KGB-t, s emiatt Gorbacsov alatt elvették kitüntetésait, nyugdíját. A kezdeti radikális reformpárti Kalugint most rehabilitálták, és – mint elmondta – Gorbacsov tanácsot kért tőle, kiket mozgósítsanak a KGB vezetéséből.

A kérdésre, mire lehet most képes külföldön a KGB, Kalugin azzal válaszolt, hogy alkalmasint nem sokra, mert számos embere állt, mások elbizonytalanodtak. Egyébként *Lee Howard* működésével nagy veszteségeket szenvedett a CIA is – mondotta: Kelet-Európában, de főleg a Szovjetunióban, egy sor pótolhatatlan CIA-ügynököt lelepleztek, és kivégeztek.

Ellentmondásosan nyilatkozott a KGB ügyeiről *Vagyim Bakatyin*, a szervezet új, demokrata főnöke. A CNN tv-nek kijelentette, hogy „nem szereti” ezt a szervezetet, ugyanakkor úgy vélekedett: a KGB munkatársait nem lehet hibáztatni, hiszen becsületesen szolgálták a rendszert, s nem követtek el bűnöket. A KGB-ben sok demokratikusan gondolkodó hivatásos dolgozik, a szervezet részéről nem fenyeget több puccs – mondotta. A kérdések elől, mennyi a KGB költségvetése, hány munkatársa van, Bakatyin kitért, de kijelentette: a költségvetést emelni kell, hogy javíthassák a munkatársak fizetését. Az új KGB-vezető megismételte, hogy a besúgók millióinak nevét nem fogják nyilvánosságra hozni, hiszen itt sem ők, hanem a rendszer a felelős. (MTI)

Szegedi szenátorok

Dobó János

– Lassacskán mindenki elkészítette már önarcképét, megkonstruálta saját politikai múltját. Ön is foglaltoskodott ezzel?

– Nem vagyok régi ellenzéki, nem volt összeütközésem a rendőrséggel, nem bántott senki, nem voltak földalatti politikai kapcsolataim. Egy kicsit azonban mindig rendszerellenes voltam. Amikor lassacskán alakulni kezdtek az új, inkább pártoskák, mint pártok, lelkes voltam: éppen csak megszerveződött, amikor be akartam lépni az MDF-be – de katoná voltam abban az időben és a feleségem óvott: azt javasolta, ne tegyem, probléma lehet belőle. Rövid szünet következett. Figyeltem a politikai csatákat – a legszimpatikusabbnak az SZDSZ-t találtam: ez a párt az, amelyik a legjobban megformálta azon politikai tartalmat, és kifejezte azokat az életérzéseket, amelyeket magamnak vallok.

– Tehát ön is a változások határára fedezte fel saját magában a politikust?

– Nem. Régebben is voltak olyan elképzeléseim, hogy ilyen pályára lépek, természetesen nyugati értelemben. A KISZ-t ugyanis idejében otthagytam, még az első, a tizegy hónapos katonai szolgálatom alatt. A változások után úgy éreztem, lehet a polgári demokráciák szellemében politizálni, s ez iránt érzek is némi elhivatottságot. A parlamenti kampány idején kapcsolódtem be az SZDSZ politikai munkájába, s miután önkormányzati témákkal is foglalkoztam, elhatároztam, képviselő leszek – indultam a tavalyi őszi helyhatósági választáson. Az SZDSZ és a Fidesz támogatott, én pedig győztem.

– A liberális csoporttal való jó viszonya nem tartott sokáig: nemrégiben nyilvánosan is bejelentette, nem tartozik közéjük.

– Az elszakadást hosszas távollodás előzte meg. A kezdet kezdetén bent ültem a csoport közepén, aztán szép lassan kihúzódtam a pad sor szélére. Mindez még tavaly télen történt, a Csapó-ügy idején. Megjegyzem, bizonyos mértékig szimpatizálok Csapó Balázssal és kör-

Harmincéves, nő, egyetlen gyermekük az egyeztetendő Zsófia. Képzettsége vegyész-üzemtechnológus, jelenleg egy gazdasági társaságban tevékenykedik.

Az SZDSZ tagjaként, a Fidesztől is támogatva egyéni választókerületből jutott a közgyűlésbe. Hobbija a politika, a tájfutás és a család. Szereti a jó házi kosztot, különösen kedvel minden erősen fűszeres ételt, viszont egyáltalán nem bírja az üzemi konyhák főztjét.

nyezetével, de a módszereikkel abszolút nem tudok egyetérteni, ezért nem álltam soha melléjük. Általában van önálló véleményem, s azt mindig is szerettem elmondani. Nézeteim gyakran ütköztek a liberális csoport hangadóinak véleményével. Ők ezt, sajnos, igen rosszul túrték, mondhatni egyáltalán nem tudták elfogadni az övéktől különböző álláspontokat. Hosszú, személyes viták után úgy döntöttem, az én nevemben többé ők nem nyilatkozhatnak.

– Elhagyta az SZDSZ-t is?

– Végig kapcsolatban voltam és vagyok a szabad demokraták szegedi vezetőségével, az ügyvivői testület-

tel. Elmondtam a problémát, döntésemet illetően nem kívántak rám nyomást gyakorolni. Annál inkább nem, mert ennek a liberális frakciónak véleményem szerint az SZDSZ-hez kevés köze van. Semmilyen ügyben nem kéri ki a párt véleményét. A helyi adóztatás felvetése például a liberális csoport igenlésével találkozott, míg az SZDSZ úgy gondolkodott, annak egyelőre semmilyen formáját nem kell bevezetni. Úgy vélem, az SZDSZ túlságosan is liberális, nagyon szabadon engedte képviselőit – ezek pedig egyáltalán nem tájékozódnak saját pártjuk véleményéről. A csoport egyszer sem kereste meg súlyosabb politikai döntések előtt az SZDSZ-t. Erre mondták többen, hogy pártsoviniszta vagyok. Nem véletlenül. A liberális csoportban a hangadó a Körlát Klub (Túhegyi József volt ott az elnök, tagja Lencsés Éva, Szabó Ferenc stb.) Velük nem értek egyet, ezért léptem ki a csoportból. Más tömörülésben viszont nem tudom magam elképzelni, nem látogatom a hetek üléseit. Egyetlen politikai kapcsolatom maradt: az SZDSZ szegedi szervezete. Tehát nem szakadtam el azoktól, akik bejuttattak a közgyűlésbe. Olyannyira nem, hogy a pártban belül önkormányzati tagozatot szerettem volna létrehozni, de a képviselők nem voltak hajlandók a meghívásnak eleget tenni.

– Kritikája kiterjed a városi irányító apparátusra és a liberális vezetésre is?

– Nagyon zavar, hogy a polgármesteri hivatal munkatársai nem igazán úgy gondolkodnak, mint a képviselők zöme. A hivatalban nem változott semmi. Nagyot csalódtam a vezetőkben is, elsősorban dr. Lippai Pálban: amikor együtt elkezdtünk foglalkozni a város ügyeivel s így a rádiótelefon-toronyral is, segítőkész, rendez embernél tartottam, most viszont azt látom, éppen olyan rossz a vezetés és a hivatal, mint volt a tanács vb. idején. Továbbra sem nézik az emberek érdekeit, nem törődnek az egyszerű szegedi polgárokkal, csakis saját manipulációikkal és az egymás közötti hatalmi harcokkal.

Ó.J.

Késik a szovjet bankgarancia

A korábbi tervekhez képest legalább egy hónappal később kezdődhet meg a magyar búza kiszállítása a Szovjetunióba, mert a mai napig még nem érkezett meg a szovjet külkereskedelmi bank garanciája az 500 ezer tonnás magyar exportra – mondta a távirati iroda érdeklődésére szerdán *Orbán Imre* az Agrimpex Rt. vezérigazgató-helyettese.

Mint ismeretes, a magyar kormány fizetési garanciát vállalt a szovjet gabonaexportra, de ehhez szükség van a moszkvai pénzügyi fizetési igérvényére is.

Az Agrimpex Rt. és a Gabona Rt. már augusztus közepén meg akarta kezdeni a szállításokat, amelyeket a szerződés szerint november végéig kellene befejezni. A két magyar exportőr most abban bízik, ha a napokban megérkezik a szovjet bankgarancia, akkor szeptember második felében megindulhatnak a szállítások.

A késés azonban várhatóan megnéhezíti a kivitelt, miután az őszi időszak nem kedvez a búza-exportnak. (MTI)

Szlovák helyesírási szabályzat

Szlovákiában a napokban került forgalomba a szlovák helyesírás új szabályzata, amely hivatalosan „szlovákosítja” a nem szlovák történelmi személynevek helyesírását.

A szlovák tudományos akadémia Ludovit Sturrol elnevezett Nyelvtudományi Intézete arra az álláspontra helyezkedett, hogy az 1918 előtt élt történelmi személyek nevének írásakor mellőzni kell az eredeti alakot, ha az nem azonos a szlovák fonetika által megkövetelt alakkal. Így lett „hivatalosan is”

Rákóczi Rákóczi, Pálffy Pálffy, Ghyczy Ghyczy, Gici Gici, Pázmány Pázmány, Pázmán Pázmán. A helynévből képzett személyneveket ráadásul „lefördítjük” szlovákra. Így például a Palugyay családnevet „Palucky”-ként kell írni (mivelhogy átültetik szlovákra a „Palugyából származó” értelmű nevet).

A Verejnost című liberális szlovák lap szerdán ironikusan megjegyezte: ezzel a logikával – szovjet mintára – „Sejpir”-nek kel írni a nagy angol drámaíró nevét. (MTI)

Szovjetunió – a működés módszertana (4.)

Hol két ukrán, ott három párt

Glasznoszt, peresztrojka és uszkorenijje. A puccs után egysapásra jelentőségüket veszítették a cári, illetve sztálini időszakból előbányászott és újra felmelegített gorbacsovi jelszavak. Kezdetbéliükből a tréfásabb kedvű hírmagyarázók a KGB előszervezetének, a GPU-nak nevét vélték kiolvasni. Még pár héttel ezelőtt is színönimáként használták újságíró barátaink a demokrata és az ellenzéki szavakat. Ma már mind ez a múlté. Felgyorsult az errefelé eddig természetesen, később mesterségesen lassabban járó idő. A KGB és a kommunista pártok politikai struktúrájának szétverésével egyidőben megindult a velük eddig szembenálló erők polarizációja, újra aktuálisá téve – a mi, közép-kelet-európai fulúnk számára sem idegenül hangzó – régi mondást: hol két ukrán, ott három párt.

annak minden attribútumával, azaz pénzrendszerével, hadseregével együtt. Innen indult a népfrontjellegű ukrán népi mozgalom, a Ruh (jelentése: mozgalom), mely szűk értelmiségi csoportból napjainkra befolyással rendelkező – igaz, meglehetősen amorf – tömegmozgalommá vált.

Barátaink elintézik, hogy fogadjon bennünket a Ruh vezetőségének elnökjelöltje, az ellenzék egyik karizmatikus vezetője: *Vjacseszlav Csornovol*.

Csalódunk, mikor kiderül: a politikus a volt pártközpontban fogad bennünket. *Meghalt a király, éljen a király!* Az épület kívülről nem mutatja a változás jeleit. Miután belépünk és kiderül, hova is kell mennünk, megnyugszunk. Az új hatalom csak a legfelső emelet néhány szobájában tanyázik.

Az előszobának használt egykori apparátcsik iroda sarkában egymásra rakott, feleslegessé vált íróasztalok tornyosulnak. A falakon sötét téglalapok emlékeztetnek az egykori vezérek képeire. Minden jel arra mutat, a múltban oly fontosnak tartott hatalmi imidzsre most nem érnek rá odafigyelni. A pártirodához tartozó megszokott merev arcú kommunista titkárnő helyett csinos, német-angol szakos diáklány fogad. Épp a fagyaltja végén jár, láthatóan nem zavarja jelenlétünk. Közben sűrűn megcsörren a telefon.

Csornovol mosolyogva fogad bennünket. Jó riport-alany, válaszaiban sorra lelővi előre készített kérdéseinket. Tizenöt évet töltött el a GULagon, volt ideje kiérlelni gondolatait. *Nincs benne semmi indulat volt ellenfeleivel szemben.* Jó egyetemnek minősíti a hosszú évek magánzárkáját, a meztelenség vigyázást a 30–40 fokos hidegben. Legtovább a függetlenség kérdéséről beszél. „Nem követhetjük el még egyszer azt a történelmi hibát, mint 1917-ben. Akkor adtak voltak a feltételek, de a politikusok késlekedtek. Ma nem halogattuk a függetlenség kihirdetését, holott igazából még messze vagyunk tőle”. Tisztában van azzal, hogy a szociális problémák megoldatlansága egyre jobb táptalajt teremt a szélsőséges erőknek. „A szociális robbanás lehet most a legrosszabb. Minél inkább koldussá válunk, annál több erre az esély.”

Érzi ezt az Ukrán Nacionalisták Szövetsége is. Huszonnégy éves vezetője, *O. Vitovics* nyíltan egy nemzeti diktatúra megteremtését hirdeti. Az *UPA vörös-fekete zászlaja alatti fáklyásfelvonulás, keresztelését a Lenin-szobor helyén*, mindez kísértetiesen emlékeztet a harmincas évek Németországára.

Ahogy közeledünk a főváros felé, egyre kevesebb nemzeti zászlót látunk. Ugyanakkor a legemlékezte-

sebbet és a legnagyobbat a kijevi főtérre pillantjuk meg. Egy öregember varázsolja elő sétatábláját, lélektanilag a legjobb pillanatban, amikor a katonai teherautók körbezárták a teret, és a legcsendesebb a tömeg.

Kijevben szintetizálódik minden, ami a radikális Nyugatban, a sztrájkokban belefáradt keleti bányavideken, a valamikori éléskamrák számító, s most elnéptelenedő falvakkal teli délen történik. A központ nem a peremterületek városa. A puccs alatt is hibátlanul taktikázott mindenki, és rengeteg kompromisszum született.

Donyeck, a magyarországni területű iparvidék zászólódszben fogad. Szépen gondozott virágágyások veszik körül a vörös lobogókat. A tarkovszkiji táj után mellbe vágó az egyébként vízhiánnyal küszködő város wembley-szerű pázsitja. Később tudjuk meg kísérlőnkől: a bányászok nyomortelepein csak órákig tart a vízszolgáltatás. A KGB-vel és a bányák vezetőivel karöltve a pártapparátus sikeresen megosztotta az elmúlt időszak bányászmozgalmát. Eszköztárukba belefért a kipróbált sztrájkvezérek beszerzése, lefizetése és kompromittálása is.

A puccs leverése utáni napon a sztrájkbizottságok fáradt és elkeseredett vezetőivel találkozunk. Ny. Valinko, az 1989-es országos megmozdulás hőse rezignáltan válaszol kérdéseinkre. Több ezer kilométeryre innen nyugatra „kollégája” egy ország elnöke lett, őt meg alig egy fél éve engedték ki a pszichiátriai börtönből.

Következő vendéglátónk, *Marija Olijnyik* a koordinációs bizottság titkára otthonában vár bennünket. Bizonyára nem véletlenül. A bejáratú ajtó összetörve. Előző nap járt nála a KGB, de mint mondja: „nem vittek el mást csak a fénymásolót, meg a telefont.” A Köztársasági Sztrájkbizottság megalakulásáról tájékoztat bennünket. Megtudjuk, hogy a szervezet egyik vezetője az a Sz. Hmara, kinek pere a puccs ideje alatt is gőzerővel folyt. Bólogatunk, de érezzük: a lengyel „Szolidaritás” szellemét nehéz lesz itt feltámasztani.

TÓTH SZERGEJ – KOVÁCS ANDRÁS